

Tygodnik Gospodarczy

Rok IV

Poznań, dnia 11 grudnia 1948

Nr 50

TREŚĆ: Roczne zamknięcie ksiąg — Praktyka i wykładnia prawa skarbowego (str. 591) — Karty rejestracyjne na rok 1949 (str. 593) — Wyjaśnienia w sprawach najmu lokali (str. 593) — Uruchamianie nowych przedsiębiorstw przemysłu spożywczego (str. 594) — Komunikaty i różne wiadomości (str. 595) — Kartoteka: Dziedziczenie testamentowe, Podatek od nabycia praw majątkowych.

Roczne zamknięcie ksiąg

Zbliża się koniec roku kalendarzowego a w związku z nim coroczne prace specjalnego charakteru, których wynikiem ma być sprawozdanie rachunkowe z działalności każdego przedsiębiorstwa. Po doświadczeniach minionych lat niejednokrotnie stwierdzaliśmy, że w wielu wypadkach wykonanie tych prac budziło poważne zastrzeżenie co do ich dokładności, rzetelności, przejrzystości, szczegółowości zgodnej z obowiązującymi w tym względzie przepisami zwyczajowymi i prawnymi. Poczynając od dnia 2 stycznia każdego roku rozpoczynają urzędy skarbowe i rewizyjne kontrolę tych prac. By zapobiec popełnianiu wszelkich usterek, które mogą dyskwalifikować księgowość przedsiębiorstwa, omówimy w niniejszym artykule wszystkie składowe czynności rocznego zamknięcia ksiąg.

Mówiąc o rocznym zamknięciu ksiąg, które ma przedstawiać stan majątkowy przedsiębiorstwa, należy przede wszystkim zwrócić uwagę na pewną wzajemną współzależność typowych faz opartych na zasadach ciągłości i prawdziwości z jednoczesną koniecznością przypilnowania ze strony kierownictwa przedsiębiorstwa, czy dochowano wszystkich przepisów dotyczących tzw. formalistyki, tj. układu zewnętrznego, polegającego na oznaczaniu kolejnymi liczbami porządkowymi zarówno stron jak i poszczególnych pozycji, zaopatrzeniu formularzy w datę sporządzenia tychże prac, uwidocznieniu właściwego tytułu każdego spisu, kolacjonowaniu i złożeniu podpisów przez osoby biorące udział w tych pracach.

Jeżeli chodzi o fazy wyżej wspomniane, to wypada mieć na uwadze następujące fakty:

1. stan faktyczny w zakresie wszystkich składników majątkowych i kapitałowych przedsiębiorstwa. Jest on podbudową i jedynym źródłowym materiałem do sporządzenia i zobrazowania majątku przedsiębiorstwa;
2. inwenturę, którą sporządzamy na podstawie stanu faktycznego. Jest to tzw. brudnopis;

3. inwentarz opracowany w oparciu o inwenturę w układzie zwyczajowo i zgodnie z przepisami przyjęty;
4. bilans, który jest inwentarzem przedstawionym we formie konta.

Rozporządzenie Ministra Skarbu o księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych kładzie szczególny nacisk na tzw. brudnospisy, tj. inwenturę.

Praktyka, jak już wyżej o tym wspomnieliśmy, wskazuje na liczne popełniane w tym względzie błędy. Sprawie brudnospisów stosunkowo małą przypisuje się wagę i dlatego bardzo często popełnione usterki natury formalnej dyskwalifikują księgi. Co do brudnospisów należy zwrócić uwagę, by:

- a) wszystkie luźne karty były ponumerowane,
- b) wszystkie karty po dokonaniu spisu składników majątkowych były zeszyte,
- c) zeszyty lub oprawiony brudnopis był na pierwszej stronie właściwie zatytułowany, na „Brudnopis półfabrykatów firmy, sporządzony na dzień 31 grudnia przez pracowników”,
- d) zeszyty brudnopis na ostatniej stronie był zaopatrzony w datę, ilość poszczególnych pozycji i podpisy osoby lub osób, które je sporządziły,
- e) pierwszą rubrykę w brudnospisie przeznaczyć na kolejną liczbę porządkową,
- f) w przypadku dokonywania spisu według poszczególnych działów przez różne osoby sporządzić zestawienie, obejmujące spis poszczególnych działów z oznaczeniem ich ilości, liczby stron lub kart, daty i podpisów wszystkich osób, które brały udział przy spisывaniu składników przedsiębiorstwa,
- g) brudnospisy przechowywać przez okres lat sześciu, licząc od końca roku podatkowego,

- h) brudnospis na ostatniej stronie zaopatrzyć w podpis właściciela lub kierownika przedsiębiorstwa pod pieczęcią firmową,
- i) brudnosписы były sporządzane atramentem lub ołówkiem atramentowym. Brudnospis sporządzony zwykłym ołówkiem uważa się za nie istniejący.

Władze skarbowe zwracają na sposób sporządzenia brudnosписu szczególną uwagę. Świadczy o tym najwyraźniej zalecenie Ministra Skarbu, który w jednym z okólników mówi, że podczas przeprowadzania kontroli żądać należy przede wszystkim okazania brudnosписów inwentarza względnie remanentu i porównywać wykazane w nich ilości towarów, surowców i półwyrobów z ilościami, stwierdzonymi faktycznie na miejscu.

Brudnospis jest to spisywanie inwentarza z natury, a więc ma obejmować realne składniki majątku przedsiębiorstwa. Nie wolno zatem sporządzać brudnosписu z kartoteki kontroli ilościowej, lecz należy każdy składnik towarowy zważyć, zliczyć lub zmierzyć. Tylko wtedy możemy mówić, że stan faktyczny był podstawą sporządzonego brudnosписu inwentarza.

Poszczególne surowce, gotowe wyroby i półfabrykaty jak i materiały pomocnicze należy wykazać w inwenturze ilościowo i jakościowo z podaniem dokładnej nazwy. Brak jest natomiast przepisu co do obowiązku dokonywania wyceny poszczególnych składników w brudnosписie.

Z uwagi na możliwość przeprowadzenia kontroli wyceny byłoby wskazane również w brudnosписie przeprowadzić wycenę i wyliczyć wartość ogólną poszczególnych składników i następnie porównać wynik ustalony w czystospisie inwentarza.

Przy sporządzaniu brudnosписu nie należy ponadto zapominać o obowiązku spisania towarów znajdujących się u komisanta względnie towarów obcych przesłanych do komisowej sprzedaży. Spis ten wykazujemy oddzielnie.

Zdarzyć się może ponadto, że pewne towary znajdują się w chwili sporządzania brudnosписu w drodze. I te należy zainwentaryzować.

Technika sporządzenia brudnosписów jest różnorodna i przede wszystkim zależy od rodzaju i wielkości przedsiębiorstwa. Jeżeli brudnospis inwentarza ma przedstawiać stan faktyczny posiadanych składników w dniu zamknięcia roku gospodarczego, tj. najczęściej w dniu 31 grudnia każdego roku, należy czynności te tak zorganizować, by spis ten był gotowy w czasie jak najkrótszym. Z tych przeto względów z reguły wszyscy pracownicy bez różnicy na zajmowane stanowiska czy wykonywane czynności biorą udział w inwentaryzacji składników przedsiębiorstwa. Większe przedsiębiorstwa poświęcić muszą na ten cel kilka dni, wstrzymując na ten okres sprzedaż, niektóre poświęcają tej pracy jeden dzień, inne dokonują spisu w godzinach wieczornych po zamknięciu przedsiębiorstwa. Przeprowadzenie inwentaryzacji z natury, przy jednoczesnym wykonywaniu innych bieżących czynności włącznie z sprzedażą, nie daje nigdy gwarancji, że brudno-

spis inwentarza przedstawi stan faktyczny i dlatego należy unikać kumulacji tych czynności. Niewątpliwie przedsiębiorstwo ponosi pewien koszt z tytułu wstrzymania normalnego biegu interesów, lecz trudno byłoby mówić o dokładności, gdybyśmy chcieli w czasie tych ważnych prac kontynuować sprzedaż. Ta sama uwaga dotyczy również przedsiębiorstw przemysłowych. Zdarzyć się bowiem może, że pewien surowiec drogą zwykłej pomyłki czy przeoczenia mógłby być dwa razy uchwycony w brudnosписie inwentarza, — raz w magazynie i ponownie po jego wydaniu do produkcji i na odwrót nie jest wykluczona i taka możliwość, że pewien artykuł mógłby być zupełnie pominięty. Z tych przyczyn w przedsiębiorstwach przemysłowych zorganizowanie właściwej inwentaryzacji zaliczyć wypada do zadania trudniejszego aniżeli w przedsiębiorstwach handlowych czy usługowych. W tej materii nie podajemy metod pracy z uwagi na specyficzne warunki każdego przedsiębiorstwa, natomiast jeszcze raz zwracamy uwagę na prawidłowe sporządzenie brudnosписów inwentarza, by były one rzeczywistym odzwierciedleniem stanu faktycznego, tj. istotnym wykazem składników majątkowych przedsiębiorstwa.

Na podstawie sporządzonego brudnosписu inwentarza przystępujemy do wykonania czystospisu. Inwentarz winien się znaleźć w jednej z ksiąg zasadniczych tj. w księdze inwentarza i bilansów. Niektóre mniejsze przedsiębiorstwa sporządzają inwentarz w maszynopisie i przechowują go we formie nieoprawnej. Tego rodzaju postępowanie jest z punktu widzenia formalnego wadliwe. Jeżeli nie wpisujemy inwentarza do księgi inwentarzów i bilansów, natenczas winniśmy go oprawić względnie zeszyć, by stanowił nierozrwalną całość. W mniejszych przedsiębiorstwach z uwagi na stosunkowo nieliczną ilość składników majątkowych jak i praktyczność najlepiej wprowadzić go do wyżej wspomnianej księgi. W ten sposób unikamy ewtl. zagubienia inwentarza i posiadamy w jednej opravnej księdze coroczne sprawozdania rachunkowe.

Przy sporządzeniu inwentarza należy zwrócić uwagę na następujące charakterystyczne cechy:

1. by był zgodny co do ilości i jakości z danymi uchwyconymi w inwenturze, tj. w brudnosписie inwentarza,
2. by był przejrzysty z zachowaniem zwyczajowo przyjętego układu, tj. by składniki majątkowe uporządkować według ich płynności i wymagalności,
3. by wycena poszczególnych składników odpowiadała obowiązującym przepisom prawnym,
4. by był podpisany przez osobę sporządzającą oraz przez przedsiębiorcę pod pieczęcią firmową.

Jeżeli poszczególne podstawowe składniki majątkowe jak i kapitałowe składają się z dość poważnych co do ilości i odmian pozycji, można sporządzić oddzielny spis, składający się z kolejno numerowanych załączników które cytujemy w inwentarzu jako bliższe określenie treści.

Inwentarz końcowy składa się z trzech podstawowych części:

- a) stanu czynnego, obejmującego wszystkie składniki majątkowe przedsiębiorstwa,
- b) stanu biernego, obejmującego wszystkie składniki kapitałowe obce przedsiębiorstwa,
- c) zestawienia stanu czynnego i biernego, wyprowadzenia ich różnicy oraz porównania czystego majątku końcowego i początkowego danego roku gospodarczego, by wyprowadzić wynik działalności przedsiębiorstwa.

Jeżeli w ostatniej części inwentarza stwierdzimy, że majątek końcowy w porównaniu z początkowym się zwiększył, natenczas różnica ta jest czystą nadwyżką, czyli zyskiem, — w wypadku wyniku odwrotnego mamy do czynienia z czystą stratą w danym roku gospodarczym.

Do § 26 rozporządzenia Ministra Skarbu o księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych z dnia 31 października 1946 r. (Dz. U. R. P. nr 65/1946, poz. 36) załączono wzór nr 4 przedstawiający układ inwentarza. Poniżej podajemy układ tego wzoru, dodając ponadto trzecią część, o której wyżej wspomnieliśmy.

I N W E N T A R Z

przedsiębiorstwa
 należącego do
 sporządzony w dniu 194.....

A. STAN CZYNNY:

1. *Kasa*
pozostałość gotówki zł.....
 2. *Banki*
podać pozostałość na rachunkach, wymieniając nazwy i adresy banków
 - a) zł.....
 - b) ".....
 3. *Towary*
wpisać szczegółowy remanent, oddzielnie surowce, półfabrykaty, gotowy towar, materiały pomocnicze itd.
 - a) zł.....
 - b) ".....
 - c) ".....
 4. *Dłużnicy*
podać firmę lub nazwisko i imię oraz adres z podziałem na pewnych i wątpliwych
 - a) zł.....
 - b) ".....
 5. *Majątek stały*
według spisu z podziałem na ruchomości, maszyny, nieruchomości
 - a) zł.....
 - b) ".....
- Razem stan czynny zł.....

B. STAN BIERNY:

1. *Wierzyciele*
podać firmę lub nazwisko i imię oraz adres
 - a) zł.....
 - b) ".....
2. *Banki*
podać zobowiązania wymieniając nazwy i adresy banków
 - a) zł.....
 - b) ".....
3. *Fundusz amortyzacyjny*
Razem stan bierny zł.....

C. ZESTAWIENIE:

1. Stan czynny zł.....
2. Stan bierny ".....
 Czysty majątek w dn. 31 grudnia 194..... ".....
 Czysty majątek w dn. 1 stycznia 194..... ".....
 Różnica ".....
 plus podjęcia właściciela albo mniej wpłaty właściciela w ciągu danego roku gospodarczego ".....
3. Czysty zysk z d. roku gospodarczego ".....

..... dnia 19.....

podpis

Przytoczony wzór nie zawiera wszystkich składników mogących zachodzić w przedsiębiorstwie, — nie podaliśmy np. weksli, papierów wartościowych i innych, — i dlatego przy opracowaniu może on służyć jedynie jako schemat. Ostatnia część inwentarza dotyczy wyłącznie inwentarza końcowego, przy inwentarzu początkowym wprowadzamy tylko różnicę obu stanów, która nam da czysty majątek początkowy.

Zagadnieniem wielkiej wagi jest wycena poszczególnych składników majątkowych w inwentarzu. Rozporządzenie Ministra Skarbu o księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych mówi w § 4 jak następuje: Wyceny przedmiotów majątkowych uwidocznionych w inwentarzu należy dokonać zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami. W przypadku przyjęcia do inwentarza wyceny towarów niższej od kosztu nabycia lub wytworzenia z powodu uszkodzenia, wysortowania, wyjścia z mody lub niższej ceny rynkowej, należy w inwentarzu uwidocznnić w odrębnych rubrykach cenę kosztu nabycia lub wytworzenia oraz cenę przyjętą do inwentarza.

Na odcinku wyceny popełniamy niejednokrotnie błędy podświadomie, — szczególnie w przedsiębiorstwach przemysłowych, w których należy dokładnie ustalić koszt własny wyprodukowanego towaru na podstawie danych z księgowości za miniony okres obrachunkowy. Na ten temat pisaliśmy swego czasu na łamach „Tygodnika Gospodarczego” przy omawianiu kalkulacji w bieżącym roku.

Jeżeli chodzi o sprawę właściwego wyznaczania składników majątkowych, to odróżnić należy:

- a) cenę zakupu w przedsiębiorstwach, które dokonują czynności handlowych,
- b) cenę kosztów wytworzenia w przedsiębiorstwach rzemieślniczych i przemysłowych
- c) cenę rynkową albo giełdową,
- d) cenę rzeczywistą.

Którą z wyżej wymienionych cen należy zastosować, mówi o tym kodeks handlowy a mianowicie w art. 58, 248—251 i 423—426. Artykuł 58 kodeksu handlowego mówi, że w inwentarzach i bilansach należy wartość poszczególnych przedmiotów majątkowych oznaczyć podług ich wartości rzeczywistej. Wierzytelności wątpliwe należy przyjąć według ich wartości prawdopodobnej, a wierzytelności nieściągalne należy odpisać na straty. Jeżeli chodzi o wartość rzeczywistą,

o której kodeks handlowy mówi, to należy rozumieć koszt własny lub cenę nabycia, gdy mówimy o granicy górnej; a cenę rynkową lub giełdową, gdy mówimy o granicy dolnej. Z tego wniosek, że zawsze należy brać pod uwagę z dwóch cen, tj. ceny własnej i rynkowej, tę najniższą. Ponieważ w niewielu przedsiębiorstwach ma zastosowanie przyjęcie ceny rynkowej lub giełdowej, kierujemy się najczęściej ceną własną, tj. ceną nabycia lub wytworzenia.

Zasada stosowania ceny najniższej nie odnosi się wyłącznie do towarów, lecz również do papierów wartościowych, zobowiązań i wierzytelności w walutach obcych.

Z kolei nasuwa się pytanie, w jakim terminie należy wycenić wszystkie składniki uwidocznione w inwentarzu. Wyrażonego przepisu w tym względzie nie znajdujemy. Sprawę tę rozwiązują zwyczaje stosowane w księgowości, potrzeby przedsiębiorstwa a przede wszystkim termin sporządzenia bilansu. Jeżeli chodzi o osoby fizyczne, to rozporządzenie Ministerstwa Sprawiedliwości z dn. 1. 7. 1934 r. o rejestrze handlowym (Dz. U. R. P. 59/34 poz. 511) mówi, że osoby fizyczne, będące kupcami rejestrowymi, zobowiązane są skutecznie wycenić przedmiotów majątkowych najpóźniej do końca lutego następnego roku po upływie roku obrachunkowego. W wypadku, gdy rok obrachunkowy przedsiębiorstwa nie pokrywa się z rokiem kalendarzowym, osoby fizyczne, będące kupcami rejestrowymi, są zobowiązane sporządzić wyceny składników w ciągu trzech miesięcy od zakończenia roku obrotowego. Osoby fizyczne, które nie są kupcami rejestrowymi a prowadzą księgi handlowe, są po myśli cytowanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zobowiązane co wyceny składników majątkowych również w terminie do końca lutego.

W przedsiębiorstwach o osobowości prawnej a więc w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością i w spółkach akcyjnych wycena winna być skuteczniona w terminie trzymiesięcznym po upływie roku obrachunkowego a zatem, gdy rok obrachunkowy kończył się 31 grudnia, do końca marca następnego roku.

Co do podpisów inwentarza obowiązują następujące przepisy:

1. w przedsiębiorstwach prowadzących księgi handlowe podpisują wszystkie osoby brudnospis (tj. ci, którzy brali udział w inwenturze), natomiast inwentarz podpisują właściciel wzgl. właściciele i księgowy,
2. w spółkach z o. o. i akcyjnych podpisują inwentarz zarząd przedsiębiorstwa i księgowy,
3. w przedsiębiorstwach prowadzących księgi uproszczone obowiązuje podpis brudnospisu i inwentarza przez wszystkie osoby, biorące udział w ich sporządzaniu.
4. w przedsiębiorstwach prowadzących księgi podatkowe identycznie jak w pkt. 3.

Takie byłyby ogólne uwagi dotyczące sporządzenia inwentarza. Jeżeli chodzi o uwagi szczegółowe, to należy pamiętać następujące:

Należy ująć istotnie posiadaną gotówkę. Gdyby więc stwierdzono choćby minimalną dyferencję stanu rzeczywistego ze stanem księgowym, konieczne jest uwidocznienie dyferencji, która mogła powstać na skutek popełnionego dawniej błędu i po upływie pewnego czasu może być wykryta. Do wysoce niebezpiecznych posunięć należy wyrównywanie dyferencji kasowej przez osobę prowadzącą kasę.

Stan posiadanej gotówki w banku należy uzgodnić z wyciągiem bankowym, uwzględniając ponadto należne odsetki i koszty bankowe, jak np. prowizję bankową itp. Przed wpisaniem salda bankowego do inwentarza musimy stwierdzić jego zgodność z wyciągiem bankowym. Gdyby zaistniały różnice, trzeba zaksięgowane pozycje porównać z otrzymanym wyciągiem naszego konta bankowego.

Wystawione przez nas czeki niezrealizowane w dniu zamknięcia wciągamy do inwentarza w takiej wartości, na jaką one opiewają.

Przy wekslach obcych i własnych, których termin płatności przypada na okres późniejszy aniżeli dzień sporządzenia inwentarza, należy dokonać sprostowania wartości przez doliczenie lub odliczenie odsetek, jakie przypadają od dnia sporządzenia inwentarza do dnia płatności. Sprostowania tego dokonujemy przez utworzenie rezerwy w stanie biernym dla weksli obcych, zaś w stanie czynnym dla weksli własnych.

Należności od odbiorców ujawnione w księgach należy sprawdzić przed ich wciągnięciem do inwentarza. Zdarzyć się może, że popełniłszy błąd w księgowaniu. Praktycznie będzie wysyłać przed sporządzeniem inwentarza wyciągi kont naszym odbiorcom, prosząc o potwierdzenie zgodności. Jeżeli mamy udowodnioną wątpliwość co do ściągnięcia pewnej kwoty od naszych odbiorców, należy ją w inwentarzu uwidocznic oddzielnie pod pozycją „Odbiorcy wątpliwi” albo „Dłużnicy wątpliwi”. Gdyby pewna kwota była nieściągalna, co do której musimy mieć również dostateczny dowód, nie wprowadzamy jej do inwentarza, lecz przeliczamy do strat danego roku gospodarczego.

Zwrócić należy również uwagę, czy przypadkiem w ciągu roku nie księgowaliśmy pewnych sum na kosztach przedsiębiorstwa, które należałoby uwidocznic w składnikach majątkowych jako inwestycje. W przedsiębiorstwie przemysłowym bardzo często pewne składniki majątkowe stałe wykonujemy we własnym zakresie. Nie wystarczy je inwestować tylko w wysokości poniesionego kosztu na zakup potrzebnego surowca, lecz ponadto należy uwzględnić robociznę i inne dane, które składały się na powstanie takiego składnika. Wyliczyć należy przeto pełen koszt własny i wstawić do inwentarza. Gdybyśmy we własnym zakresie podjęli się pewnych inwestycji w przedsiębiorstwie, które nie zostały ukończone, wówczas wartość tych inwestycji uwidaczniamy w inwentarzu w oddzielnej pozycji.

Składniki majątkowe stałe wstawiamy do stanu czynnego w wartości nabycia lub wytworzenia, a po stanie czynnym tworzymy rezerwę na umo-

rzenie. Przy tej sposobności powtarzamy obowiązujące stawki amortyzacyjne:

a) przy budynkach mieszkalnych mury-
wanych	1,5 %
b) przy budynkach mieszkalnych drewnia-
nych i z tzw. muru pruskiego	2,5 %
c) przy budynkach gospodarczych mury-
wanych	2 %
d) przy budynkach gospodarczych drewnia-
nianych	4 %
e) przy budynkach fabrycznych mury-
wanych	3 %
f) przy budynkach fabrycznych drewnia-
nych	6 %
g) przy ruchomościach (urządzenia biur,
kantorów, kancelaryj, sklepów, hoteli,
pensjonatów itp.)	5 %
h) przy maszynach, urządzeniach fabrycz-
nych, kopalniach, piecach fabrycznych
itp.	10 %
i) przy narzędziach	20 %
j) przy samochodach i traktorach	20 %
- wartości przedmiotu.

W odniesieniu do narzędzi mało zwraca się uwagi na konieczność księgowania ich zakupu na oddzielnym koncie, właściwym ich inwentaryzowaniu i wreszcie przepisowemu corocznemu dokonywaniu odpisu na zużycie. Ponadto przypominamy o możliwości odpisu pewnych przedmiotów w całości, których wartość zużycia nie przekracza pięciu lat. Spis ten podawaliśmy Sz. Czytelnikom do wiadomości w pierwszym roczniku Tygodnika. Z nowym rokiem kalendarzowym przepis dotyczący tej przyspieszonej amortyzacji uchyła się. Nie kwestionuje się również jednorazowego odpisania wartości przedmiotów, o ile całkowita wartość przedmiotu nie przewyższa kwoty zł 10.000.—

Na zakończenie uwag dotyczących inwentarza wypada podkreślić konieczność uwzględnienia tzw. sum przechodnich, tj. zaliczenia wpływów i wydatków przedsiębiorstwa do tego roku obrachunkowego, do którego one należą. I tak wstawiamy:

1. do stanu czynnego w inwentarzu:
 - a) naprzód przez nas wypłacone pensje, wypłaty, prowizje, opłaty, honoraria itp.
 - b) należne nam prowizje, przewoźne itp.
 - c) naprzód przez nas zapłacone odsetki, czynsz, dzierżawę itp.
 - d) należne nam odsetki, czynsz, dzierżawę itp.
2. do stanu biernego w inwentarzu:
 - a) naprzód przez nas pobrane prowizje, opłaty, honoraria itp.,
 - b) niezapłacone przez nas prowizje, wypłaty, pensje itp.,
 - c) naprzód przez nas odebrane odsetki, czynsz, dzierżawę itp.,
 - d) niezapłacone odsetki, czynsz, dzierżawę.

Sumy przechodnie wynikają z tytułu dokonanych świadczeń (pkt. a i b) oraz z tytułu usług kapitałowych (pkt. c i d).

Ostatnią częścią rocznego zamknięcia ksiąg jest sporządzenie bilansu i rachunku wynikowego.

Bilans jest inwentarzem przedstawionym we formie konta. Sam bilans jako konto występuje już w księdze głównej, a niezależnie od tej formy

jego sporządzenia przepisujemy go do tzw. księgi inwentarzy i bilansów.

Przy składaniu zeznania o obrocie i dochodzie do właściwego urzędu skarbowego lub rewizyjnego przesyłamy w załączeniu bilans w układzie tabelarycznym sześciokontowym, który w kolejnych kontaktach przedstawia:

1. bilans otwarcia na początku danego roku obrachunkowego,
2. bilans obrotów dokonanych w danym roku,
3. bilans sum, który jest sumą dwu poprzednich bilansów,
4. bilans sald,
5. bilans zamknięcia na końcu każdego roku obrachunkowego,
6. bilans wyników, przedstawiający straty i zyski.

Wzór sporządzenia takiego bilansu podawaliśmy w bieżącym roku na łamach naszego Tygodnika.

Jeżeli chodzi o termin sporządzenia bilansu, to według obowiązujących przepisów skarbowych odróżniamy następujące:

- a) w terminie do dnia 28 lutego każdego roku dla przedsiębiorstw jednoosobowych, spółek jawnych i komandytowych,
- b) w terminie do dnia 31 marca każdego roku dla przedsiębiorstw o osobowości prawnej (spółek akcyjnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością) i spółdzielni,
- c) w terminie do dnia 30 kwietnia dla przedsiębiorstw państwowych.

Z chwilą kiedy ukończyliśmy prace bilansowe, należy zamknąć wszystkie prowadzone księgi, a więc wszystkie konta w księdze głównej, które poprzez dziennik zamykamy bilansem zamknięcia (konta majątkowe i kapitałowe) i rachunkiem wyników, tj. strat i zysków (konta wynikowe, natomiast księgi pomocnicze saldem.

Mówiąc o księgach pomocniczych zwracamy uwagę na właściwe prowadzenie księgi amortyzacji, do której wpisujemy w ciągu roku wszystkie nowonabyte składniki majątkowe stałe.

Przed sporządzeniem właściwego bilansu zamknięcia wypracowujemy najpierw bilans próbny, zwany również surowym, który obejmuje obroty i salda. Czynimy to w tym celu, by sprawdzić, czy nam się wszystkie zaksięgowane obroty na kontaktach w ogólnej sumie bilansują. Po uzgodnieniu poprzez bilans brutto dokonujemy na podstawie not memoriałowych przedbilansowego przeksięgowania, ewtl. sprostowania i przerzucenia mylnie zaksięgowanych sum na właściwe konta.

W pozycjach pozabilansowych umieszczamy po stronie aktywów weksle zdyskontowane, różni za weksle gwarancyjne, gwarancje i depozyty, po stronie pasywów zaś redyskont weksli, weksle gwarancyjne własne, różnice za gwarancje i depozyty.

Zwrócić należy również uwagę na zewnętrzny układ bilansu zamknięcia. Składniki majątkowe i kapitałowe ujmujemy w pewne charakterystyczne grupy. Daje nam to pewną przejrzystość a ponadto ułatwia nam prace przy analizie bilansu. I tak dla przykładu dzielimy aktywa w bilansie na następujące grupy:

1. Majątek stały,
2. Majątek obrotowy, w którym oddzielnie wykazujemy środki płatnicze, należności i zapasy,
3. Inne aktywa,
4. Straty,
5. Sumy pozabilansowe,

Po stronie pasywów natomiast takie grupy, jak:

1. Kapitały własne,
2. Umorzenia i rezerwy,
3. Kapitały obce,
4. Inne pasywa,
5. Zyski,
6. Sumy pozabilansowe.

Bilans zamknięcia winien być podpisany w przedsiębiorstwach o osobowości fizycznej przez właściciela i księgowego, w przedsiębiorstwach o osobowości prawnej i spółdzielniach przez zarząd i księgowego, nie zapominając o umieszczeniu daty sporządzenia bilansu.

W odniesieniu do bilansów obowiązuje zasada ciągłości, — to znaczy, że bilans zamknięcia minionego roku gospodarczego musi się pokrywać z bilansem otwarcia następnego roku gospodarczego. Jeżeli więc dla przykładu w bilansie zamknięcia wykazujemy wartość kapitału zakładowego w wysokości zł 800.000,—, w następnym z kolei bilansie otwarcia może kapitał wystąpić w tej samej wartości. Błąd na tym odcinku popełnia się niejednokrotnie w przedsiębiorstwach prywatnych, w których zlikwidowanie rachunku prywatnego z pominięciem przeprowadzenia tej zmiany w księdze głównej powoduje brak ciągłości bilansowej.

Obowiązek sporządzenia bilansu dotyczy również tych przedsiębiorstw, które prowadzą księgi uproszczone. Art. 34 rozporządzenia Ministra Skarbu o księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych mówi, że z końcem każdego okresu rachunkowego należy księgi uproszczone zamknąć i wyprowadzić wyniki działalności przedsiębiorstwa.

Przez zamknięcie ksiąg uproszczonych i wyprowadzenie wyników rozumie się sporządzenie bilansu i rachunku wyników. Również i w tych przedsiębiorstwach prowadzących księgi uproszczone obowiązuje konieczność zachowania ciągłości bilansowej, którą należy pojmować w ten sposób, że zestawienie bilansu za okres bieżący jest powiązane z bilansem okresu poprzedniego. Wskazuje na to dostatecznie rubryka „Bilans i R k Wyników”. Bilans wpisany w minionym roku obrachunkowym do rubryki 8 i 9 przenosimy w nowym roku do rubryki 2 i 3 wzoru nr 3 załączonego do rozporządzenia Ministra Skarbu o księgach handlowych, uproszczonych i podatkowych.

Przedsiębiorstwa, które prowadzą księgi podatkowe, nie są obowiązane do sporządzenia bilansu zamknięcia, lecz przed zaprowadzeniem po raz pierwszy księgi podatkowej oraz z końcem każdego okresu obrachunk. winny sporządzić remanent towarów według zasad obowiązujących te przedsiębiorstwa, które prowadzą księgi handlowe. Remanent końcowy należy wpisać do księgi podatkowej za rok miniony jak, do księgi podatko-

wej założonej na nowy rok obrachunkowy. Spis remanentu w tych przedsiębiorstwach na luźnych kartach zeszytych i ponumerowanych oraz podpisanych stanowi tzw. brudnospis a wpisany do księgi podatkowej będzie czystospisem.

Pisząc na temat rocznego zamknięcia ksiąg nie wolno wreszcie zapomnieć o rachunku wyników, który nam zobrazuje wszystkie nakłady i dochody przedsiębiorstwa z minionego roku gospodarczego. Rachunek wyników nazywany dawniej rachunkiem strat i zysków winien być również przejrzysty i dawać dostateczny pogląd na poczynione nakłady oraz osiągnięte dochody. W tym celu i tutaj podobnie jak w bilansie tworzymy pewne charakterystyczne grupy według następujących wytycznych:

a) dla nakładów:

1. Nakłady operacyjne, w których oddzielnie wykazujemy koszt wytworzenia sprzedanych towarów własnej produkcji, koszt własny sprzedanych towarów handlowych (obcej produkcji), koszty sprzedaży ogólne z wyszczególnieniem głównych pozycji oraz koszty sprzedaży specjalne, jak opakowanie wysyłkowe, przewozy wysyłkowe, podatek obrotowy itd.
2. Nakłady finansowe.
3. Nakłady i straty pozaoperacyjne i nadzwyczajne.

b) dla dochodów:

1. Dochody operacyjne, w których oddzielnie wykazujemy obrót netto ze sprzedaży wyrobów gotowych i półgotowych, obrót netto za roboty odpłatne, obrót netto ze sprzedaży towarów handlowych i obrót netto z innych tytułów jak i inne dochody.
2. Dochody finansowe.
3. Dochody i zyski pozaoperacyjne i nadzwyczajne.

Rachunek wyników winien być również zaopatrzony w datę sporządzenia i podpisy właściciela lub zarządu przedsiębiorstwa oraz księgowego.

Z uwagi na charakter sprawozdawczy tego rachunku umieszczamy go w księdze inwentary i bilansów bezpośrednio po wpisaniu bilansów zamknięcia.

Podając w zarysie ogólne uwagi o zbliżającym się rocznym zamknięciu ksiąg pragniemy zwrócić uwagę przede wszystkim na tzw. formalną i materialną stronę, by każdy, któremu te czynności zlecono, zdawał sobie dokładnie sprawę ze skutków, jakie wynikają z niedbałego i pobieżnego wykonywania tych czynności. Szczególnie podkreślamy stronę formalną, jak paginowanie stron, numerowanie kolejnych pozycji, zaopatrzenie spisów w datę i umieszczenie podpisu przez wszystkich tych, którzy biorą udział w pracy inwenturowej. Inwentaryzacja musi być dokładna, staranna, rzeczywista, przejrzysta i szczegółowa, gdyż tylko wtedy przedstawiamy właściwy stan majątku przedsiębiorstwa.

mgr M. Nowicki.

Dziedziczenie testamentowe ⁹⁾

Nie może być świadkiem nadto przy sporządzeniu testamentu osoba, która nie włada mową, w jakiej spadkodawca sporządza testament. Wreszcie nie może być świadkiem przy sporządzeniu testamentu osoba, dla której spadkodawca w tym testamencie ustanowi jakąkolwiek korzyść.

W zasadzie testament sporządzony z naruszeniem przepisów wyłączających grono osób w charakterze świadków powoduje nieważność testamentu z tym, że o ile świadkiem testamentu bywa osoba testamentem obdarowana, na ten przypadek rozporządzenie testamentowe dotyczy tylko części odnoszącej się do osoby obdarowanej.

1.

Dalszym testamentem szczególnym jest tzw. testament morski. Testament taki spadkodawca sporządza przed kapitanem statku morskiego lub statku powietrznego. **Wymogiem jest**, by spadkodawca był w podróży na polskim statku morskim lub powietrznym.

Co się tyczy procedury, czyli formy sporządzenia **ta-ki e g o** testamentu, to w tym względzie obowiązują przepisy dot. sporządzenia testamentu przed sędzią obywatelskim, burmistrzem lub wójtem. W szczególności:

- a) testator ostatnią swoją wolę oświadczyć musi **ustnie**,
- b) równocześnie obecni muszą być dwaj świadkowie,
- c) testator wolę swoją oświadczy kapitanowi lub jego zastępcy w obecności wymienionych świadków,
- d) kapitan lub jego zastępca spíše wolę spadkodawcy, podając w protokóle datę sporządzenia, protokół odczyta i uczyni o tym wzmiankę w protokóle,
- e) protokół podpiszą spadkodawca, kapitan lub jego zastępca i świadkowie, a jeżeli spadkodawca nie umie lub nie może się podpisać, osoba spisująca wolę spadkodawcy powinna podać w protokóle, z jakich powodów (np. słabość spadkodawcy) brak jest podpisu spadkodawcy.

Warunkiem ważności testamentu jest, by spadkodawca nie był głuchy lub niemy, gdyż w tym wypadku testamentu w formie powyższej sporządzić **n i e m o ż e**.

Dziedziczenie testamentowe¹⁰⁾

Protokół spisany przez kapitana statku lub jego zastępcę ma moc dokumentu publicznego.

Jeżeli sporządzenie testamentu w sposób powyższy nie byłoby możliwe, spadkodawca może swój testament sporządzić w każdej innej formie, w szczególności także wobec 3 świadków.

Jako testament szczególny, testament morski traci swoją moc prawną po upływie 6 miesięcy, licząc od dnia ustania okoliczności, które uprawniały do sporządzenia go w formie powyżej opisanej.

2.

Wreszcie testamentem szczególnym jest tzw. testament wojskowy.

Podpisy dotyczące sporządzenia powyższego testamentu zawarte są w art. 84. pr. sp.

Według treści powyższego przepisu testament wojskowy spadkodawca sporządzić może tylko w czasie mobilizacji, wojny lub w niewoli. W innych okolicznościach przepisu tego stosować nie można.

Tzw. testament wojskowy sporządzić może:

1. oficer, szeregowy, w ogóle osoba wojskowa,
2. każdy, który powołany został do osobistych świadczeń wojennych,
3. osoba, która przebywa przy jednostce wojskowej na mocy stosunku służbowego albo umownego,
4. osoba, znajdująca się na statku, który wchodzi w skład siły zbrojnej.

Testament wojskowy można sporządzić:

- a) przed sędzią wojskowym i to w ten sposób, że spadkodawca poda swoją wolę ustnie do wiadomości, sędzia wojskowy wolę tę spíše w protokóle z podaniem daty sporządzenia, protokół odczytuje i zaznacza o tym w protokóle, po czym protokół podpisują spadkodawca oraz sędzia. W wypadku, gdy spadkodawca nie umie lub nie może się

Dziedziczenie testamentowe¹¹⁾

podpisać, sędzia wojskowy poda w protokóle, z jakich powodów spadkodawca protokołu nie podpisał.

Sędzia wojskowy nie przybiera żadnych świadków. Testament jest więc ważny, jeżeli sędzia wojskowy s a m wolę spadkodawcy przyjmuje do wiadomości i z tego spisuje protokół;

- b) przez własnoręczne podpisanie testamentu, sporządzonego przez trzecią osobę, jeżeli testament zawiera datę sporządzenia i równocześnie obecni byli także świadkowie. W tym wypadku testament podpisują spadkodawca i dwaj świadkowie równocześnie obecni, wobec których spadkodawca u s t n i e swoją wolę oświadczył;
- c) wreszcie przez ustne oświadczenie ostatniej swej woli wobec 3 świadków równocześnie obecnych w wypadku, gdy spadkodawca nie umie lub nie może podpisać. Jeden ze świadków testament spadkodawcy musi s p i s a ć, podać datę sporządzenia, pismo odczytać, zaznaczając o tym w piśmie, po czym pismo musi być podpisane przez wszystkich (3 świadków) z podaniem, z jakich powodów brak jest podpisu spadkodawcy.

Jeżeli spadkodawca jest ranny lub chory, może swój testament sporządzić ustnie albo przed trzema świadkami w sposób przedstawiony w poprzednich artykułach, zgodnie z art. 80 pr. sp., albo też przed swoim dowódcą lub zastępcą w taki sposób, w jaki sporządza się testament przed sędzią obywatelskim, burmistrzem lub wójtem z tym, że świadkowie, wobec których spadkodawca swoją wolę zapodał, n i e muszą równocześnie być obecni.

Z przepisów omówionych wynika, że testament tzw. s z c z e g ó l n y sporządza się tylko wtedy, gdy testator znajduje się w takich wyjątkowych okolicznościach, które jemu utrudniają lub znacznie uniemożliwiają sporządzenie testamentu innego, tj. w formie zwykłej (np. własnoręcznie, przed notariuszem itd.).

Należy zawsze uważać na to, że testament okolicznościowy obowiązuje tylko na przeciąg 6 miesięcy. Skoro

Dziedziczenie testamentowe ¹²⁾

zatem okoliczności wyjątkowe ustana, (które uprawniały do sporządzenia testamentu), spadkodawca koniecznie musi sporządzić nowy testament, jeżeli chce, aby rozporządzenia jego, zawarte w testamencie szczególnym, były skuteczne na przyszłość, czyli nie straciły mocy prawnej.

Jeżeli spadkodawca umrze przed upływem 6 miesięcy od daty sporządzenia testamentu szczególnego, jego testament jest ważny i zawarte w nim rozporządzenia będą wykonane, chyba że testament szczególny został sporządzony z naruszeniem przepisów ustawy.

Podatek od nabycia praw majątkowych ¹⁾

Dziedzina podatku od nabycia praw majątkowych oraz opłaty skarbowej jest szerszemu ogółowi mało znana. Ma to swoją przyczynę z jednej strony w fakcie, że przeciętny obywatel spotyka się z tego rodzaju daninami tylko sporadycznie, (co jednak nie wyklucza, że ta danina może być dla niego w poszczególnym przypadku poważnym obciążeniem), z drugiej strony w okoliczności, że dziedzina ta z powodu powiązania jej z prawem cywilnym jest nieco skomplikowana. W ramach krótkiego artykułu nie sposób podać wyczerpująco całej tej dziedziny, zadaniem artykułu jest raczej przedstawić czytelnikowi najważniejsze postanowienia obowiązującego w tej mierze ustawodawstwa i wskazać na istotne różnice pomiędzy poprzednim stanem prawnym a obecnym.

Podatek od nabycia praw majątkowych i opłata skarbową zostały wprowadzone w miejsce dawnych opłat stemplowych oraz podatku spadkowego i od darowizn dekretemi z dnia 3. II. 1947 r. (podatek od nabycia praw majątkowych — Dz. U. R. P. 1947 Nr 27, poz. 106, — a opłata skarbową — Dz. U. R. P. 1947 Nr 27, poz. 107), przy czym obydwie dekrety weszły w życie z dniem 1 maja 1947 r. za wyjątkiem przepisów o nieodpłatnym nabyciu w drodze spadku (zapisu, dalszego zapisu lub polecenia), które weszły w życie już z dniem 1 stycznia 1947 r. Ponieważ w kwestii, czy do danego przypadku należy stosować przepisy dekretów z dnia 3. II. 1947 r. czy też dawne przepisy, miarodajna jest chwila powstania obowiązku podatkowego, a obowiązek podatkowy w myśl art. 6 dekr. pod. nab. powstaje z chwilą nabycia prawa majątkowego, przeto nowe przepisy będą miały zastosowanie, gdy nabycie prawa majątkowego (np. zawarcie umowy pisemnej lub ustnej) nastąpiło po 30. IV. 1947 r. lub przy nieodpłatnym nabyciu w drodze spadku, gdy śmierć nastąpiła po 31. XII. 1946 r.

1. Osoba A zmarła podczas okupacji w r. 1943, zostawiając jednemu spadkobiercy spadek czystej wartości 150.000 zł; spadek podlega podatkowi spadkowemu.
2. Osoba B zmarła dnia 13. I. 1947 r., zostawiając dwóm synom w równych częściach majątek czystej wartości 1.000.000,— zł; spadek jest wolny od podatku od nieodpłatnego nabycia praw majątkowych, ponieważ — na każdego spadkobiercę

Podatek od nabycia praw majątkowych 2)

- przypada po 500.000,— zł, która to kwota nie przekracza minimum wolnego od podatku (art. 4 pkt. 6 dekretu pod. nab.)
3. Osoba C darowała w dniu 13. 3. 1947 r. osobie D majątek czystej wartości 200.000,— zł; darowizna podlega podatkowi od darowizn.

Przedmiot opodatkowania.

W myśl art. 1 dekr. pod. nab. podlega podatkowi nabycie praw majątkowych. Co to jest nabycie praw majątkowych, dekret nie określa w przeciwieństwie do dawnej ustawy o opłatach stemplowych z 1. VII. 1926 (jednolity tekst, Dz. U. R. P. za rok 1935, Nr 64, poz. 404), która w art. 1 lub w części drugiej wymieniła, które pisma lub które czynności prawne podlegały opłatom stemplowym. Podatkowi podlega więc wszelkie nabycie praw majątkowych, obojętnie czy nabycie to nastąpiło w drodze publiczno-prawnej czy prywatno-prawnej, czy wynikało ono z prawa obligatoryjnego czy też rzeczowego, — o ile oczywiście nie zostało ono wyłączone z pod opodatkowania na mocy art. 3 i 4 dekr. pod. nab. lub na mocy specjalnych przepisów. Przy dwustronnym nabyciu (np. przy zamianie) podlega podatkowi tylko nabycie jednej ze stron a mianowicie to nabycie, od którego przypada wyższy podatek.

W art. 2 dekr. pod. nab. wymienione są zwolnienia podmiotowe, tzn. wyliczone są te osoby, które zwolniono od płacenia podatku. Przede wszystkim zwolnione zostały Skarb Państwa, związki samorządu terytorialnego i instytucje ubezpieczeń społecznych — z wyłączeniem przedsiębiorstw państwowych i samorządowych, niezależnie od tego czy posiadają odrębną osobowość prawną. Zachodzi tu istotna różnica pomiędzy dotychczasowymi przepisami a nowymi, mianowicie według przepisów ustawy o opłatach stemplowych z 1. VII. 1926 roku Skarb Państwa w zasadzie nie był zwolniony od płacenia opłat stemplowych (tylko co do niektórych pism przysługiwało Skarbowi zwolnienie) i tak samo były traktowane przedsiębiorstwa państwowe; obecnie natomiast Skarb Państwa jest zwolniony od podatku, podczas gdy przedsiębiorstwa w dalszym ciągu mu podlegają.

Np. Urząd państwowy zawiera umowę najmu (na piśmie) z osobą prywatną. Podatek od pisemnej umowy najmu wynosi normalnie 1%; ponieważ jednak jednym z kontrahentów jest urząd państwo-

wy, przeto podatek wynosi połowę, czyli 0,5%. Natomiast, gdyby ów kontrakt był zawarty pomiędzy przedsiębiorstwem państwowym (jak np. Dyrekcją Kolei, Dyrekcją Poczty) i osobą prywatną, podatek należy się w pełnej wysokości, czyli 1%.

Co do samorządu, to tylko samorząd terytorialny korzysta ze zwolnienia, natomiast samorząd gospodarczy w zasadzie nie jest zwolniony.

Dalej są zwolnione od podatku osoby prawne, których dochód zgodnie ze statutem obracany jest w całości na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe, kulturalne, sportowe, wyznaniowe, opieki społecznej i dobroczynne. Koniecznym warunkiem do tego zwolnienia jest okoliczność, żeby dochód nie tylko statutowo, ale rzeczywiście był obracany na wymienione wyżej cele.

Wreszcie zwolnione są od podatku związki (a zatem nie poszczególni członkowie związku) inwalidów, ofiar wrogów demokratycznego ustroju Polski, uczestników ruchu podziemnego, partyzanckie, b. więźniów politycznych oraz fundacje dla niesienia pomocy wymienionym osobom.

Podatnik dokonujący czynności z osobą zwolnioną od obowiązku podatkowego, winien uiścić połowę podatku. W myśl art. 5 dekretu pod. nab. osoba zwolniona od podatku odpowiada za uiszczenie połowy podatku przez drugiego kontrahenta.

Art. 3 dekr. pod. nab. wylicza w 12 punktach zwolnienia przedmiotowe przy **odpłatnym** nabyciu praw, a art. 4 wylicza w 8 punktach zwolnienie przedmiotowe przy **nieodpłatnym** nabyciu praw. Ważniejsze z tych zwolnień przedmiotowych są następujące:

W myśl art. 3 pkt. 1) nie podlega opodatkowaniu odpłatne nabycie praw majątkowych z czynności, która dla jednej chociażby ze stron biorących w niej udział jest zawodowa z wyjątkiem odpłatnego nabycia nieruchomości. Powyższe zwolnienie podyktowane jest tym, że w myśl art. 1 dekretu o podatku obrotowym (Dz. U. R. P. za rok 1946, Nr 3, poz. 23) prywatno-prawne, zawodowe i odpłatne świadczenia rzeczy lub usług podlegają podatkowi obrotowemu. Za zawodowe należy zatem uważać tylko te czynności handlowe, na dokonanie których podatnik wykupił kartę rejestracyjną i od których płaci podatek obrotowy — na równi z płaceniem

Podatek od nabycia praw majątkowych 4)

podatku obrotowego uważać należy okoliczność, że dane świadczenie jest od podatku obrotowego zwolnione, — wzgl. te, które bezpośrednio wiążą się z tymi ostatnimi (np. kupiec, aby towar sprzedać, musi w pierw towar kupić; wytwórnia, aby fabrykaty sprzedać, musi kupić surowce wzgl. półfabrykaty); nie są natomiast wolne od podatku te czynności, które tylko pośredni mają związek z działalnością danego przedsiębiorstwa, jak czynności o charakterze inwestycyjnym (np. kupno samochodu ciężarowego, maszyn, urządzenia) lub przypadkowym (np. sprzedaż całego zapasu towarów w związku z likwidacją przedsiębiorstwa.) Zawodowa jest np. dla rolnika sprzedaż wytworów gospodarstwa rolnego, dla kupca kupno i sprzedaż towarów w zakresie jego branży. Z drugiej strony dla zwolnienia przedmiotowego wystarczające jest, jeśli czynność dla jednego z kontrahentów jest zawodowa w powyższym znaczeniu a więc jeśli np. samochód ciężarowy dana firma zakupiła w przedsiębiorstwie trudniącym się tego rodzaju sprzedażą, które wykupiło kartę rejestracyjną i płaci od tych sprzedaży podatek obrotowy, to kupno tego samochodu będzie wolne od podatku od nabycia praw majątkowych.

Dalej wolne jest odpłatne nabycie praw majątkowych z tytułu stosunku pracy i umowy o naukę, odpłatne nabycie praw z zastawu. W myśl art. 3 pkt. 11) wolne jest odpłatne nabycie praw majątkowych nieświadczonych pismem, jeżeli wartość nabycia nie przewyższa 100.000,— zł; w myśl dekr. pod. nab. podatkowej podlega mianowicie także ustne nabycie praw w przeciwnieństwie do ustawy o opłatach stempłowych z 1. VII. 1926 r., która zasadniczo opodatkowała tylko pisma; o ile jednak wartość nabycia nie przekracza 100.000,— zł, to ustne nabycie praw nie podlega podatkowi, podczas gdy pisemne nabycie praw podlega podatkowi — bez względu na wartość nabycia.

A więc np. 1. Osoba A kupiła umową ustną od osoby B maszynę za 70.000,— zł; od transakcji tej nie przypada podatek od nabycia praw

2. Osoba B zaciągnęła u osoby C pożyczkę w wysokości 50.000,— złotych, przy czym wystawiła kwit; należy się podatek w wysokości 1%.

3. Osoba D, trudniąca się zawodowo sprzedażą maszyn, sprzedała osobie X maszynę za 200.000,— zł; podatek nie należy się.

Praktyka i wykładnia prawa skarbowego

Jednorazowa wpłata na S. F. O. — Dochody statutowe osób prawnych.

Stowarzyszenie Kupców Polskich. — Pytanie: Jak należy rozumieć (w Nr. 42/1948 Tygodnika Gospodarczego) art. 3 pkt. f) ustawy, w którym mowa o osobach, przedsiębiorstwach i instytucjach zwolnionych od obowiązku społecznego oszczędzania. W szczególności chodzi o wyrażenie, że zwolnione są osoby prawne, których dochód zgodnie ze statutem jest obracany w całości na cele, np. opieki społecznej. Dalej: osoby te podlegają jednak obowiązkowi społecznego oszczędzania z tej części dochodu, którą uzyskały z przedsiębiorstw obliczonych na zysk. Co należy rozumieć pod słowem „dochód” tych osób prawnych a co pod słowem „zysk” z przedsiębiorstw?

Najpierw należy podkreślić, że wynikającemu z ustawy z dnia 30 stycznia 1948 r. obowiązkowi społecznego oszczędzania a z dekretu w Nr 48 D. U. R. P. poz. 358 z dnia 11. 10. 1948 r. obowiązkowi jednorazowej dodatkowej wpłaty oszczędnościowej podlegają m. in. te osoby prawne, które osiągają przychody ze źródeł, wymienionych w art. 8, ust. 2 dekretu z dnia 8. 1. 1946 o podatku dochodowym, jeżeli ich roczny *dochód podatkowy* przekracza 240.000 zł.

Przepisy zatem o obowiązku społecznego oszczędzania operują ściśle pojęciami dekretu o podatku dochodowym, na którym się opierają; skoro zatem używają (jak wyżej cytowano) pojęcia: „*dochód podatkowy*”, to należy tu rozumieć dochód w rozumieniu art. 7 dekretu o podatku dochodowym a mianowicie sumę wszystkich *nadwyżek* z poszczególnych *źródeł przychodów* po potrąceniu z reguły niedoborów z pozostałych źródeł przychodów wymienionych w art. 8 tego dekretu, którymi są: 1) gospodarstwa rolne, nie zwolnione od podatku dochodowego, 2) inne nieruchomości, 3) *przedsiębiorstwa*, 4) zajęcia zawodowe i wszelkie inne zatrudnienia o celach zarobkowych z wyjątkiem wynagrodzeń za pracę, 5) kapitały pieniężne i prawa majątkowe, 6) sprzedaż przedmiotów i praw majątkowych oraz 7) inne źródła nie wymienione w punktach poprzednich.

Nadwyżką lub niedoborem ze źródła przychodów jest różnica między sumą przychodów z danego źródła a kosztami ich uzyskania. Punkt ostatni (7) wskazuje nie na taksatywne a raczej na przykładowe wyliczenie możliwych źródeł przychodów, przy czym należy mieć na uwadze zwolnienia przedmiotowe od podatku dochodowego dochodów (przychodów), w szczególności w art. 13 dekretu o podatku dochodowym.

Dochód podatkowy zatem. o którym mowa w ustawie o obowiązku społecznego oszczędzania, jest sumą *nadwyżek* z poszczególnych źródeł przychodów po potrąceniu niedoborów z pozostałych źródeł i po odliczeniu wydatków szczególnych; potrąceniu od sumy *nadwyżek* podlegają jedynie niedobory poniesione w danym roku podatkowym. Niedoborów ze źródeł przychodów,

które są wolne od podatku, nie bierze się pod uwagę przy ustalaniu sumy *nadwyżek*.

O takim tylko dochodzie mowa być może w statucie osoby prawnej; z układu pytania należy wnosić, że Czytelnik rozróżnia *dwa pojęcia*: „*dochód*” i „*zysk*” z „*przedsiębiorstwa*” przyjmując, iż między tymi pojęciami istnieje różnica w rozumieniu ustawodawstwa skarbowego (śc. ustawy o S. F. O.).

Stanowisko takie — jak to wykażemy — nie jest uzasadnione.

Jeżeli chodzi o pojęcie „*przedsiębiorstwa obliczonego na zysk*”, to należy zwrócić najpierw uwagę na cytowane wyżej postanowienia art. 8 ust. (2) pkt. 3) dekretu o podatku dochodowym stwierdzające, iż źródłem przychodów m. in. są „*przedsiębiorstwa*”.

Rozporządzenie wykonawcze do dekretu o podatku dochodowym nie zajęło się niestety bliższym określeniem tego pojęcia, w szczególności zaś w rozumieniu jakich przepisów (podatkowych czy innych) należy uznać dane źródło przychodów za przedsiębiorstwo w pojęciu dekretu o podatku dochodowym.

Obowiązujący dekret np. o podatku obrotowym (jak również ustawa z r. 1938 o podatku obrotowym) zerwał z panującymi dotąd w tej mierze zasadniczymi pojęciami, które ujęcie przedmiotu podatkowego sprowadziły do faktu, że istotną cechą określającą obowiązek podatkowy było istnienie zespołu urządzeń techniczno-gospodarczych i praw majątkowych, czyli przedsiębiorstwa. Takie jednak określenie przedmiotu nie jest bynajmniej dla podatku obrotowego istotne i zawiera wewnętrzną sprzeczność.

Ustawodawstwo podatkowe w owym czasie obciąża podatkiem tylko takie przedsiębiorstwa, które w podmiotowym znaczeniu połączone są z działalnością w celu zarobkowym, działalnością obliczoną na zysk. Zarobek może być nieosiągnięty, obliczenie na zysk zawodne, były to okoliczności z punktu widzenia prawa handlowego i podatkowego obojętne, jednakże o przedsiębiorstwie w rozumieniu tych ustaw mogła być tylko mowa przy ustalaniu czynności wykonywanej w sposób przemysłowy, tj. mający na celu zarobek lub zysk.

Stąd wynika cecha stałości zajęcia i pewna suma przedmiotowych znamion w postaci lokalu, personelu, towarów, ksiąg itp. a w każdym razie w postaci pewnych stałych stosunków handlowych, klienteli itp. Nie ma przedsiębiorstwa, gdy korzyść albo nie jest przewidziana albo zgoła wykluczona, co może mieć miejsce nawet wtedy, gdy poszczególne czynności są odpłatne.

Z takiej istoty przedsiębiorstwa wynika, że nie może być mowy o nim, jeżeli związana z nim działalność nie ma na celu zarobku i nie jest obliczona na zysk, gdy — powtarzamy — korzyść albo nie jest przewidziana albo zgoła wykluczona.

Utożsamienie tych czynności bez dalszego faktycznego uzasadnienia doprowadziłoby do stwierdzenia czynności handlowych w każdym przypadku wyzbycia się rzeczy otrzymanych za-

miast należnej gotówki, co zdarza się nierzadko w środowiskach od wszelkiej działalności kupieckiej dalekich.

Do wniosków powyższych dochodzimy, zestawiając ówczesne obowiązujące przepisy podatkowe z dotychczasowymi postanowieniami kodeksu handlowego, które określają kupca jako tego, kto w imieniu własnym prowadzi przedsiębiorstwo zarobkowe.

Jeżeli zatem przychylił się do określeń do niedawna obowiązującej ustawy o podatku dochodowym, to choćby z tego względu, że tam ustawodawca zestawiając bez jakichkolwiek zastrzeżeń w jednym krótkim zdaniu: „handlowe i przemysłowe przedsiębiorstwa” stwierdził tym samym wyraźnie, iż nie liczy się z możliwością istnienia przedsiębiorstw, które nie byłyby obliczone na zysk.

Tego rodzaju ujęcie przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych jest zresztą zgodne z ich pojęciem powszechnie przyjętym w praktyce jak i w ustawodawstwie, wedle którego najistotniejszym znamieniem przedsiębiorstw handlowych i przemysłowych jest właśnie to, że są one jak każdy kupiec obliczone na zysk.

Nie należy przy tych rozważaniach, że do zainteresowania praktycznej możliwości wymiaru podatku niezbędny jest nie tylko „przedmiot podatku”, ale także „podstawa opodatkowania”, o której mowa jest w tytule do art. 14 dekretu o podatku dochodowym.

Zarobkowy charakter przedsiębiorstw, jako naczelnego kryterium i naturalna podstawa, musi być stale brany pod uwagę przy rozstrzygnięciu wątpliwości, jakie by poszczególne przepisy dekretu mogły nasunąć w praktyce.

Z argumentacji tej wynika, że pojęcia „zysk” i „dochód”, o których mowa w pytaniu, są w świetle dekretu o podatku dochodowym synonimem, skoro zważyć, iż ustawa o podatku dochodowym z r. 1945 posługiwała się tylko jednym określeniem „dochód”, które to pojęcie oznaczało zarówno pozytywny rezultat gospodarczy osiągnięty przez podatnika z poszczególnego źródła dochodu a więc dochód *częstkowy*, jak również sumę dochodów z poszczególnych źródeł, czyli dochód *ogólny* oraz dochód *ogólny* po uwzględnieniu odliczeń, a więc dochód podatkowy. De-

kretem z r. 1946 wprowadza nową terminologię dla tych kolejno ustalonych faz dochodu podlegającego opodatkowaniu a mianowicie: źródło przychodów, przychód, koszty uzyskania przychodów, nadwyżka, niedobór, wydatki szczególne i dochód, przy czym dekret mówiąc w art. 7 o dochodzie jako przedmiocie podatku dochodowego oraz w art. 14 o podstawie opodatkowania staje na gruncie pojęcia dochodu ogólnego.

Okoliczność ta nie wyklucza jednak, iż przedmiotem opodatkowania tak samo może być dochód *częstkowy*, tj. dochód osiągany z jednego tylko źródła przychodów (w szczególności np. zysk z przedsiębiorstwa) i to zysk w rozumieniu dochodu podatkowego. Nie należy jedynie mieszać pojęć samego przedsiębiorstwa obliczonego na zysk z przeznaczeniem osiągniętych z przedsiębiorstw zysków na cele przewidziane w statucie.

Jeżeli idzie o zwolnienie od obowiązku społecznego oszczędzania, o którym mowa w pkt. f) w Nr 42/1948 r. Tygodnika Gospodarczego, to dotyczy ono nie tylko jednorazowej wpłaty (dodatkowej), lecz również zasadniczego obowiązku oszczędzania w ogóle i nawiązuje w sposób dosłowny i konsekwentnie do takiego zwolnienia podmiotowego od podatku dochodowego, zawartego w art. 6 pkt. 6) dekretu o podatku dochodowym.

Należy przy tym mieć na uwadze, że jeżeli osoby prawne, wśród źródeł przychodów posiadają również przedsiębiorstwa obliczone na zysk, podlegają one obowiązkowi społecznego oszczędzania od nadwyżek uzyskanych z tych przedsiębiorstw, chociażby nadwyżki te łącznie z nadwyżkami z innych źródeł były zgodnie ze statutem obracane na cele np. opieki społecznej; ewentualne niedobory z innych źródeł przychodów nie podlegają potrąceniu od części dochodu uzyskanej z przedsiębiorstw.

Osoby prawne osiągające dochód z innych źródeł niż z przedsiębiorstw podlegają obowiązkowi społecznego oszczędzania od całości dochodu, jeżeli dochód obracany jest choćby częściowo na inne cele niż np. opieki społecznej. Nie uważa się za przedsiębiorstwa sporadycznie urządzanych imprez o charakterze rozrywkowym, widowiskowym, sportowym itp., chociażby te imprezy były przedsięwzięte dla zysku.

Do naszych P.T. Abonentów

Mimo że termin uiszczenia należności za 4. kwartał już minął i mimo naszych próśb, nie wszyscy Abonenci nadesłali nam pokrycie.

Prosimy przeto raz jeszcze P.T. Abonentów o sprawdzenie swego stanu zaległości i odwrotne przekazanie należności na konto w P. K. O. Poznań V-4085

ADMINISTRACJA

Karty rejestracyjne na rok 1949

Przypominamy, że karty rejestracyjne na rok 1949 wykupić należy zgodnie z dekretem z dnia 25. X. 1948 r. o podatku obrotowym (Dz. U. Nr 52, poz. 413) w **grudniu 1948 r.** Ceny kart podaliśmy w nr 46 „Tygodnika Gospodarczego“ na str. 540, rozdział 4 „Karty rejestracyjne“.

Okólnikiem z dnia 13. XI. 1948 r. Nr 17722/1/48 Ministerstwo Skarbu poleciło Urzędowi Skarbowym i Rewizyjnym przy sposobności wydawania kart rejestracyjnych osobom, do których stosują się przepisy ustawy z dnia 2 czerwca 1947 r. o zezwoleniach na prowadzenie przedsiębiorstw handlowych i zawodowe wykonywanie czynności handlowych (Dz. U. Nr 43, poz. 220 i Nr 66, poz. 412) oraz przepisy rozporządzeń wykonawczych do tej ustawy (Dz. U. z 1947 r. Nr 57, poz.

311 i 312 oraz z 1948 r. Nr. 13, poz. 105) sprawdzanie co do każdej z tych osób:

- a) czy należne opłaty za zezwolenia zostały w całości uiszczone,
- b) jeżeli podstawa obliczenia opłaty uległa zmianie (§ 3 ust. 2 i 5 rozporządzenia z dnia 22-go sierpnia 1947 r. — Dz. U. Nr 57, poz. 312) — czy uiszczono opłatę dodatkową,
- c) czy podatnik posiada tzw. „potwierdzenie odbioru“ podania o zezwolenie albo zezwolenie wydane na podstawie przepisów wspomnianej ustawy.

O każdym przypadku stwierdzenia, że podatnik nie uścił w całości lub częściowo należnej opłaty albo że nie posiada ani potwierdzenia odbioru podania o zezwolenie ani zezwolenia, należy zawiadomić właściwą władzę przemysłową.

Wyjaśnienia w sprawach najmu lokali

Pan J. F. — Poznań — 1. Pytanie: Jaki procent czynszu winien być odprowadzony na rzecz Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej w przypadku płacenia czynszu dotychczasowego?

W tych przypadkach nie odprowadza się żadnych wpłat na Fundusz Gospodarki Mieszkaniowej. Pomijając względ praktyczny, że trudno sobie wyobrazić, aby z czynszów dotychczasowych tak niskich miał jeszcze wynajmujący odprowadzać jakąś kwotę na rzecz Funduszu Gospodarki Mieszkaniowej, brak tego obowiązku wynika również z art. 21 pkt. 1 dekretu o najmie lokali (Dz. U. 259/48), który wyraźnie nakreśla obowiązek dokonywania wpłat na rzecz FMG, w wysokości 55% przy czynszach nowych i 35% przy czynszach niższych. Nie ustalając żadnego procentu wpłat od czynszów dotychczasowych ustawodawca tym samym te czynsze zwalnia z tego ciężaru.

2. Pytanie: Drugą wątpliwość budzi sprawa wpłat na rzecz FMG, przez właściciela od lokali przez niego zajmowanych i użytkowanych (Tygodnik Gospodarczy nr 46, str. 542, pkt 2 lit. b). Jeżeli ma on dokonywać tych wpłat, to w jakiej wysokości i czy przysługuje mu prawo do ulg, jeśli utrzymuje się z pracy najemnej.

Wątpliwość powyższa wywołana została błędem drukarskim. Mianowicie w drugiej linii od dołu pierwszej szpalty str. 542 jest mowa o **lokalach użytkowych** a nie użytkowanych.

Merytorycznie rzecz przedstawia się zatem następująco: od lokali użytkowych (nie mieszkalnych) płaci wynajmujący wpłaty na rzecz FMG. **zawsze** a więc zarówno wtedy, gdy lokal znajduje się w budynku zawierającym nie więcej niż osiem izb mieszkalnych (tylko mieszkańca w takich budynkach są zwolnione od wpłat na rzecz FMG.) jak i gdy lokal użytkowy zajmuje sam wynajmujący jak i wreszcie wtedy, gdy lokal taki oddaje wynajmujący do bezpłatnego użytkowania. Stawka, jaką wynajmujący opłaca od 1 m² jest określona w tabeli nr 2 dekretu.

Jedyny wypadek, kiedy wynajmujący nie jest obowiązany do wpłat na FMG, zachodzi wtedy, gdy lokale są niezajęte (próżno stojące).

Jeśli chodzi o ulgi, to właściciel jest wolny od wpłat na FMG, od lokalu mieszkalnego zajmowanego przezeń w całości wzgl. w granicach miejscowych norm zaludnienia. Natomiast w zakresie ulg przy wpłatach na FMG, od lokali użytkowych, możliwość ich uzyskania przewidziana jest w rozporządzeniu z 29. IX. 1948 r. (Dz. U. 374/48) tylko w przypadku, gdy powierzchnia użytkowa nie pozostaje w gospodarczo uzasadnionym stosunku do dochodowej intensywności jej wykorzystania. Inne momenty dla uzyskania ulgi są bez znaczenia, przynajmniej wg. obowiązującego narazie stanu prawnego.

Pan Zygmunt T. Toruń. — 1. Przedstawiony sposób obliczania czynszu jest zgodny, a informacje znajomego z Poznania są błędne. Nie ma żadnej wątpliwości, że jako podatnik podatku obrotowego podlega Pan bezwzględnie obowiązkowi opłacania czynszu wg. nowych stawek. Wyjątek przewidziany dekretem z dnia 25. X. 1948 (Dz. U. 383/48) Pana nie dotyczy i dlatego bezcelowe jest jego omawianie.

Mamy jednak inną wątpliwość — czy słuszne jest, że lokal biurowy (2 pokoje) zakwalifikowano jako lokal użytkowy. Naszym zdaniem — w myśl §6 pkt. 2 rozporządzenia z dnia 23. X. 1948 r. (Dz. U. 398/48), ponieważ lokal biurowy nie jest lokalem handlowym w rozumieniu tych przepisów (tab. nr 2), mieszkanie Pana nie utraciło charakteru mieszkalnego i raczej winien opłacać Pan czynsz za całe mieszkanie wg. stawki 120,— zł za 1 m² (przyjmujemy, że stawka ta jest właściwa wg. tabeli nr 1 dekretu wyjściowego). Tak obliczony czynsz najmu byłby wyższy od przedstawionego o ca 300,— zł.

2. Na pytanie co do jednorazowej wpłaty na SFO, wyjaśniamy, że w przedstawionym stanie faktycznym nie widzimy żadnych powodów, dla których nie podlegałby Pan temu obowiązkowi.

w całym ustawowo zakreślonym okresie czasu, tj. od marca do września 1948 r.

Zaliczenie przedsiębiorstwa Pana przez Urząd Skarbowy do grupy przedsiębiorstw usługowych uważamy za słuszne i zgodne z praktyką stosowaną również na terenie poznańskim.

M. S. I. — Inowrocław — Pytanie: Z ogłoszonego w T. G. nr 46 str. 542 pkt. 2 artykułu o zniesienie i uzupełnieniu dekretu o najmie lokali rozumieć, że administrator zamieszkujący w moim domu, który to dom obejmuje powyżej 8 izb, zastępujący mnie w wszelkich czynnościach jest wolny od wpłat na FGM, z swego mieszkania. Ja, jako właściciel domu tam nie zamieszkuję i z przywileju niepłacenia na FGM, nie korzystam.

Zgadamy się z Pańskim poglądem w oparciu o art. 21 pkt. 3 dekretu z dnia 28. 7. 1948 r. (Dz. U. 259/48 w połączeniu z § 2 rozporządzenia z dnia 23. X. 1948 r. Dz. U. 398/48).

Stały Abonent — Pytanie:

1. Czy właściciel musi płacić za lokale użytkowe na Fundusz Gospodarki Mieszkaniowej. Lokale są bardzo przestronne przez niego zajmowane i jak to powinno być opłacane?
2. Czy za mieszkanie dla świata pracy (kierownik majster, stróż) należy się płacić na FGM?
3. Czy najemca płacić musi, o ile jest w likwidacji, na FGM? Jest on niewypłacalny, kto za niego płacić powinien?
4. Inna firma, tz. o. p. dzierżawi od nas 600 m² budynków i płaci po 10,— zł od m² (2 hale). Płaci na FGM, po 1.000,— zł od lokalu miesięcznie tymczasowo. Czy to jest w porządku?

Ad. 1. Właściciel zobowiązany jest do wpłat na FGM, od lokali przez siebie użytkowanych wg stawek ustalonych w tabeli nr 2 dekretu z dnia 28. 7. 1948 r. (Dz. U. 259/48). Jeśli lokale są nieproporcjonalnie duże w stosunku do potrzeb i możli-

wości finansowych przedsiębiorstwa, wówczas właściciel może zwrócić się do władzy czynszowej I instancji o obniżkę, która wg. § 7 rozporządzenia z dnia 29. IX. 1948 r. (Dz. U. 374/48) może być:

jeśli chodzi o lokale przedsiębiorstw handlowych 30% — na Ziemiach Odzyskanych 50% jeśli chodzi o pozostałe lokale użytkowe — 50% a na Ziemiach Odzyskanych 70%.

Ad 2. Mieszkania te nie podlegają nowym przepisom o czynszach.

Ad 3. Najemca musi opłacać czynsz, a wynajmujący obowiązany jest do dokonywania wpłat na FGM. Jeżeli najemca zalega z czynszem, wynajmujący nie ma obowiązku dokonywania wpłat na FGM, za okres, za który najemca zalega z czynszem. Jeżeli jednak wynajmujący po upływie dwóch miesięcy od chwili powstania zaległości nie wyloczy przeciwko najemcy powództwa o eksmisję lub też nie będzie jej popierał, wówczas traci prawo do zwolnienia od wpłat i będzie obowiązany do ich wniesienia pomimo niepłacenia czynszu przez najemcę.

Odpis pozwu i dowód jego wniesienia należy przechowywać w aktach administracji domu i przedkładać na każde żądanie władzy czynszowej.

Ad 4. Jest zgodne z przepisami prawa, że najemca lokalu użytkowego opłaca czynsz w wysokości umówionej, który może ulec uzupełnieniu o sumę wpłaty przypadającej na FGM., jednak wpłata na FGM, wg. stawek przejściowych jest dopuszczalna tylko do 31. XII. br. W tym czasie wynajmujący obowiązany jest dokonać pomiarów i sporządzić protokół z najemcą ustalający dokładny czynsz.

Co do stawki 10,— zł od m², jako zgodnej między stronami, nie wypowiadamy swego poglądu.

Uruchamianie nowych przedsiębiorstw przemysłu spożywczego

Ministerstwo Przemysłu i Handlu wydało pod datą 7. 5. 1948 r. Nr O. B. II. D. O. 330/48 i 13. 8. 1948 r. Nr A. R./O. 12/21 dwa zarządzenia (Poznański Dziennik Wojewódzki z dnia 9. 10. 1948 roku, poz. 610), którymi unormowało w sposób odmienny od dotychczasowego tryb postępowania władz przemysłowych przy udzielaniu uprawnień na uruchamianie nowych przedsiębiorstw przemysłu spożywczego. Chodzi tu mianowicie o następujące rodzaje przedsiębiorstw: 1) młyny, kaszarnie; 2) piekarnie zmechanizowane i niezmechanizowane (zwykłe i cukiernicze); 3) wytwórnie makaronu; 4) wytwórnie cukiernicze (chałwy i słodczy wschodnich, miodu sztucznego, cukierków, czekolady itp.); 5) płatkarnie owsa; 6) śrutowniki; 7) fabryki musztardy; 8) browary; 9) słodownie; 10) siarkownie chmielu; 11) wytwórnie win i miodosytnie; 12) fabryki octu; 13) wytwórnie mieszanek kawowych (suszarnie cykorii, wytwórnie cykorii i mieszanek kawowych); 14) wytwórnie napojów bezalkoholowych, wytwórnie wód gazowych sztucznych, mineralnych i innych napojów bezalkoholowych; 15) wytwórnie przypraw (octu i musztardy, przypraw do

zup, esencji olejów, proszków do pieczenia itp.); 16) wytwórnie przetworów ziemniaczanych (krochmalnie, wytwórnie przetworów ziemniaczanych, wytwórnie budyni, galaretek, syropiarnie, płatkarnie ziemniaków); 17) zakłady odbierające lub przerabiające mleko i jego przetwory na produkty spożywczo-nabiałowe (mleczarnie, wytwórnie serów, serów owocowych i bryndzy, mleka skondensowanego i proszku mlecznego maśla, kazeiny, zlewnie mleka i śmietaneczarnie); 18) przemysł przetwórczy rybny (wszelkie przetwórnie ryb, wytwórnie konserw rybnych, solarnie, wędzarnie, wytwórnie tranu, przetwórnie odpadków rybnych); 19) przemysł mięsny (przetwórnie mięsa, fabryki konserw i bekoniarnie, przetwórnie tłuszczów zwierzęcych, produktów po-ubojowych, tuczarnie drobiu); 20) przemysł jarzynowo-owocowy (suszarnie owoców, warzywa i grzybów, wytwórnie soków i płynnego owocu, marmelady, konserw owocowych i warzywnych, galaretek owocowych, konfitur, kompotów itp., wytwórnie kiszonych ogórków, kapusty itp.); 21) przemysł olejarski i tłuszczów roślinnych sztucznych (olejarnie, przetwórnie i utwardzalnie

olejów roślinnych); 22) wytwórnice innych artykułów spożywczych i zakłady pomocnicze (wytwórnice namiastek herbaty i innych artykułów spożywczych oprócz osobno wymienionych); 23) przemysł chłodniczy (chłodnie składowe, urządzenia chłodnicze w przemyśle spożywczym, mleczarniach, browarach itp., wytwórnice sztucznego lodu suchego), składowe lodu zwykłego powyżej 50 m³ lodu składowanego.

Zarządzenia ministerialne postanawiają, że podania zainteresowanych przedsiębiorców o zatwierdzenie projektów urządzeń zakładów przemysłowych z działów produkcji powyżej wyszczególnionych winny być kierowane do urzędu wojewódzkiego za pośrednictwem starostwa powiatowego, względnie zarządu miejskiego jako władzy przemysłowej I instancji, niezależnie od tego, czy projekt urządzenia danego zakładu podlega zatwierdzeniu z art. 14 czy 16 prawa przemysłowego. Urząd wojewódzki przedkłada sprawę Ministerstwu Przemysłu i Handlu, po czym przekazuje ją władzy przemysłowej I względnie II instancji (zależnie od rozmiarów zakładu) celem dalszego załatwienia w trybie obowiązujących przepisów prawa przemysłowego o zatwierdzaniu projektów urządzeń zakładów przemysłowych.

Do tego czasu tego rodzaju odnoszenie się do władzy centralnej nie obowiązywało; przedsiębiorca składał do władzy przemysłowej I wzgl. II instancji podanie o zatwierdzenie zakładu, dołączając do niego potrzebne plany, szkice i opisy i władza przemysłowa zatwierdzała dany zakład we własnym zakresie, oczywiście po zasięgnięciu opinii takich władz współzainteresowanych, jak władza nadzoru budowlanego, sanitarna i inspekcja pracy. Ministerstwo Przemysłu i Handlu natomiast zajmowało w tych sprawach jedynie stanowisko władzy odwoławczej (II instancji) w przypadkach, gdy jako I instancja występowała władza przemysłowa wojewódzka.

Czym jest uzasadniona zmiana powyższego postępowania, mianowicie obowiązek przedwstępnej konsultacji Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawach zatwierdzania nowych zakładów przemysłu spożywczego?

Otóż znaczna część zakładów przemysłowych wszystkich wymienionych rodzajów podlega koncesjonowaniu na podstawie art. 4 ustawy z dnia 3. 1. 1946 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej (Dz. Ust. Nr 3, poz. 17) oraz wydanego na podstawie tej ustawy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17. 10. 1946 r. (Dz. Ust. Nr 63, poz. 347). Poza tym na niektóre gałęzie przedsiębiorstw powyżej wymienionych wymagana jest koncesja szczególna na podstawie prawa akcyzowego względnie przepisów o monopolu spirytusowym, np. browary, wytwórnice win i miodosytnie, wytwórnice octu. Inne ustawy i rozporządzenia przewidują koncesjonowanie młynów, wytwórnice surogatów (namiastek), środków spożywczych itp., jeszcze inne — ustalają warunki, jakim dane zakłady odpowiadać powinny z punktu widzenia sanitarnego lub bezpieczeństwa pracy (np. piekarnie, wytwórnice makaronu, wytwórnice cukiernicze, wytwórnice napojów

bezalkoholowych itd.). Władze centralne już kilkakrotnie zwracały władzom przemysłowym uwagę, aby przy przyjmowaniu podań o zatwierdzenie zakładu przemysłowego zważały na to, czy dany zakład ze względu na swoje rozmiary lub przedmiot produkcji nie podlega koncesjonowaniu na podstawie przepisów szczególnych a zwłaszcza na podstawie wymienionej już ustawy z dnia 30. 1. 1946 r. oraz wydanego na jej podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17. 10. 1946 r. W danym razie należało osobom wnoszącym o zatwierdzenie zakładu zwrócić uwagę na konieczność postarania się o koncesję przed przystąpieniem do rozpatrzenia podania o zatwierdzenie urządzenia zakładu.

Zarządzony obecnie obowiązek przedkładania podań o zatwierdzenie zakładu Ministerstwu Przemysłu i Handlu ma więc prawdopodobnie na celu stworzenie scentralizowanej kontroli tych podań pod tym względem czy na dany zakład nie jest wymagana koncesja szczególna.

W. G.

Komunikaty i różne wiadomości

Datownik okolicznościowy

W dniach od 10 do 20 grudnia rb. Obwodowy Urząd Poczt. Poznań 1 będzie posługiwał się specjalnym datownikiem okolicznościowym z napisem „Organizacja walki z gruźlicą chroni nas przed śmiercią” oraz w datowniku urzędowym „Poznań” z trzema gwiazdkami u dołu datownika.

Filatelisci zamiejscowi, chcący uzyskać odcisk wymienionego datownika winni zaadresowaną do siebie kopertę lub kartę pocztową z naklejonym znaczkiem pocztowym, który ma być unieważniony datownikiem okolicznościowym, przesać w liście taryfowo opłaconym do Obw. Urzędu Poczt. Poznań 1. Filatelisci z terenu m. Poznania mogą w tych dniach zgłaszać się osobiście po odcisk datownika do Obw. Urz. Poczt. Poznań 1.

Rejestracja przedsiębiorstw przemysłowych handlowych i usługowych

Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu wzywa wszystkie prywatne przedsiębiorstwa przemysłowe, handlowe i usługowe mające swą siedzibę lub siedzibę oddziału na terenie Izby — do zarejestrowania się w terminie od 1 grudnia do 21 grudnia 1948 r. bez względu na to czy były dotąd rejestrowane czy nie.

Rejestrację przeprowadzają: dla miasta Poznania i powiatu poznańskiego — Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu, Mickiewicza 31. Na terenie województwa poznańskiego.

Ekspozytura Izby Przemysłowo-Handlowej w Gorzowie, ul. Kosynierów Gdyńskich 108 oraz Powiatowe Zrzeszenia Kupieckie.

Rejestracja jest obowiązkowa. Niedopełnienie tego obowiązku w wyznaczonym terminie pociągnie za sobą nałożenie grzywny w wysokości 15.000,— złotych.

Szczegóły o rejestracji umieściliśmy w nr 48 Tygodnika Gospodarczego.

MASZYNY - ARTYKUŁY BIUROWE

WARSZTAT NAPRAWY

Wacław Rohowski i S-ka

Poznań, ul. Mielżyńskiego 18.
Tel. 43-25

Oplata pocztowa ulszczona ryczałtem

Adres dla zwrotu: Administracja „Tygodnika Gospodarczego” Księgarnia Wilak, Poznań Kantaka 10

MEBLE BIUROWE

oraz kompletne pokoje i oddzielne sztuki
poleca okazjnie

Magazyn Mebli ST. JANIAK

Poznań, Rybaki 6, w podwórzu - Tel. 49-56

Waleria Patyk

Poznań, ul. 27 Grudnia 3

Rok założenia 1901

Czekolada - Czekoladki - Bomboniery - Upominki

„ROMA”

Wytwórnia Cukierków

Poznań, Masztalarska 7 - tel. 29-77

poleca swoje wyroby.

Specjalność: Cukierki eukaliptusowo-
mentolowe

MASZYNY BIUROWE

Bilansówki oraz kasy rejestracyjne

Kupno - Sprzedaż - Przeróbki

Centrala Maszyn i Przyborów Biurowych
Cz. Filipiak, Poznań, św. Marcin 32, tel. 88-19

Opakowania i kartony dla przemysłu
spożywczego, cuklerniczego
i chemicznego wykonuje

Wytwórnia Opak. Pap. i Tektur.

właśc.: **J. POMIN**

Poznań, ul. Mylna 24

Telefon 94-11

Telefon 94-11

Dyplomowany

OPTYK-FOTO

J. SALWIŃSKI

posiada na składzie duży wybór szkieł okularowych
różnego gatunku. Dostarczam okulary dla Ubez-
pieczalni Społecznej. Obsługa szybka i fachowa.

POZNAŃ, Półwiejska 1

Telefon nr 504-22

Rejestrowane

BIURO STRZEŻENIA

obiektów handlowych
i przemysłowych

poleca uprzejmie
PP. Kupcom i Przemysłow-
com swych zaufanych i su-
miennych stróżów do pilno-
wania ich obiektów.

Poznań, ul. Słazica 8

Tel. 33-27

„BIUROTECHNIKA”

KAMZOL - KARŁOWSKI - POHLAND

**Warsztat naprawy
maszyn biurowych**

Specjalność: **ASTRA i HAMANN**
Maszyny do księgowania i liczenia

Poznań, Św. Marcin 64

Telefon 98-67

Cena ogłoszeń za 1 mm na stronie 4-lamowej zł 25,-.

Ogłoszenia przyjmuje dla instytucji i przedsiębiorstw państwowych oraz firm pozostających pod zarządem państwowym
„P. A. P.” Polska Agencja Prasowa, Poznań, Sew. Mielżyńskiego 8 — telefon 42-63

Redakcja: Izba Przemysłowo-Handlowa
w Poznaniu, ulica Mickiewicza 31
Tel. 518-62, 23-65, 23-66.

Ogłoszenia przyjmuje „PAR” Polska Agencja
Reklamy, Fr. Krajna, Poznań, Fr. Rataj-
czaka 7. Tel. 30-80 i 91-58
i oddziały Kraków, Rynek Główny 46 —
Tel. 503-66
Bydgoszcz — Al. 1 Maja 16, Tel. 17-66
Toruń — ul. Małe Garbary 2
Katowice — Warszawska 23, skr. poczt.
792 — Tel. 244-24.

Administracja: Księgarnia Wilak Po-
znań, ul. Kantaka 10 — Tel. 44-40
45-00.

Konto P. K. O. — V-4085.

Cena numeru 30,— zł, prenumerata
kwartalna 300,— zł.